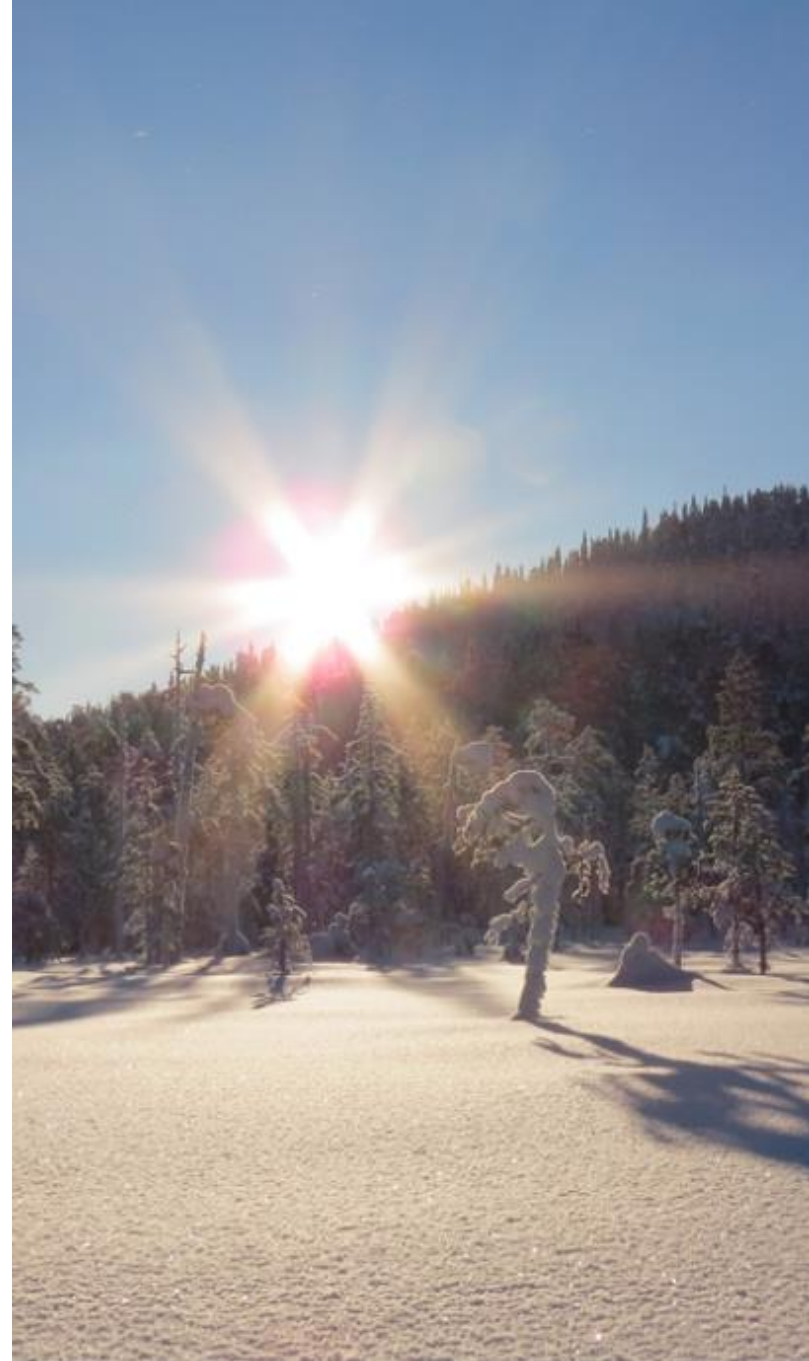

STOCKHOLM 24 november 2021

Skogspropositionen och Skogsutredningen

Stefan Henriksson, biolog
Områdesskyddsenheten
Naturvårdsverket

Jag kommer prata om

- Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund
- Frivillighet som grund vid formellt skydd
- Program för ersättningsmark och markförsäljning från Sveaskog
- Fjällnatureskogarna
- Kunskap om skogen och dess naturvärden
- Nya och utvidgade nationalparker

Om jag hinner...

- Mer ändamålsenliga biotopskyddsområden
- En enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av väntansavtal
-

Skogsutredningen gentemot Skogspropositionen

- Jag kommer huvudsakligen prata med utgångspunkt i Skogsproppen
- Skogsutredningen utgångspunkt för många av förslagen
 - Men mest intressant är hur det blev...

Skogsutredningen om Stärkt äganderätt

- Tydliggörande av att ersättning ska utgå för fjällnära skog där avverkning inte får ske
 - Tydligare regelverk som klargör pågående markanvändning och hur ersättning ska beslutas.
 - Förslag om områdesskydd för fjällskog med höga värden.
- Skogsstyrelsen ska upphöra att registrera nyckelbiotoper utanför sin ärendehandläggning i övrigt.
 - Gallra nyckelbiotopsregistret från naturvärdesbedömningar.
- Frivilligt formellt skydd
 - Naturvårdsarbetet utgår från markägarinitiativ och frivillighet. Endast särskilt omistliga värden kan skyddas på myndighetsinitiativ och med tvång.

- För att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter bör naturvården stärkas på ett sätt som bygger på **legitimitet** hos de människor och verksamheter som berörs. På så sätt kan **engagemanget** för naturvård hos dem som äger skog uppmuntras och tillvaratas.
- Regeringen har en tydlig ambition att **skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras** antingen genom
 - **formellt skydd** eller
 - **frivilliga avsättningar.**
- Myndigheterna ska fortsatt ha möjlighet att uppfylla behovet av att de **skyddade områdena är ekologiskt representativa och väl förbundna.**

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

- Därför bör myndigheterna utifrån **landskapsperspektiv** och **kostnadseffektivitet** ha möjlighet att utlysa vilka slags skogar där den särskilt emotser **förslag om skydd**.
- En helhetssyn på landskapet är också viktigt för uppfyllelse av de
 - **Nationella miljö- och klimatmålen** och
 - **Sveriges internationella åtaganden**.

- Stor **potential** att öka **acceptansen hos markägare** t.ex. genom att möjligheten att
 - **kombinera skydd med** ett visst **anpassat brukande**
 - när det är **förenligt med skyddets syften.**
- **Äganderätten bör vidare värnas** genom att det är enkelt för markägare att
 - ha kvar **ägandet** av sin skog eller att markägaren exempelvis
 - har kvar möjligheter till **jakt, fiske,**
 - **vedhuggning för husbehov** och att
 - **bygga en mindre stuga,**
 - när det är **förenligt med skyddets syften.**

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Frivillighet som grund vid formellt skydd

- **Frivilligt formellt skydd** bör vara en
 - **Grundläggande utgångspunkt** och ett
 - **Huvudsakligt arbetssätt** för myndigheterna.
- **Initiativ till formellt skydd** bör enklare kunna tas av markägare.
- **Avsteg från frivillighet bör vara mer restriktivt än i dag**, när så är befogat.
 - Exempelvis om det specifika området bör bevaras till följd av **internationella åtaganden** eller för andra **särskilt angelägna allmänna intressen**.

Frivillighet som grund vid formellt skydd

- **Grunderna för bedömningar om avsteg från frivilligheten** vid beslut om skydd av mark **finns i miljöbalken.**
- Vid sådana beslut uppställer bl.a. **regeringsformen** krav på **proportionalitet** mellan den **enskildes rättigheter** och det **angelägna allmänna intresset** som ska skyddas.
- Regeringen bedömer att detta **inte föranleder några ändringar i miljöbalken.**

Frivillighet som grund vid formellt skydd

Annat arbetssätt än det som är baserat på **frivillighet** ska vara **väl motiverat**.

En **förtroendefull samverkan** mellan olika aktörer är avgörande för ett framgångsrikt arbete med bevarande.

Myndigheterna arbetar **redan i dag** efter att **överenskommelser med markägare** ska ske **på frivillig väg**.

Det är angeläget att **myndigheterna anstränger sig** för att ha en **god dialog med markägare** så att processen vid skydd av natur blir så bra som möjligt.

Frivillighet som grund vid formellt skydd

- Arbetsformer där **markägarna** i första hand **föreslår** områden för formellt skydd (naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal) **bör utvecklas**.
- Myndigheterna ska sträva efter att vara **lyhörda** gentemot markägaren om **vilken skyddsform som ska väljas**.
- Det bör också bli **enklare** för markägare **att välja mellan olika skyddsformer**.
- I arbetet med att förbereda naturreservat är **förhandlade lösningar**, med **oberoende värdering**, ett **gynnsamt arbetssätt** som **fortsatt** ska kunna användas.

Frivillighet som grund vid formellt skydd

Berörda myndigheter ska **se över den nationella strategin för formellt skydd** av skog med utgångspunkt i regeringens bedömning i denna proposition och särskilt lyfta in hur

- **äganderättsperspektivet ska stärkas,**
- **de nya skyddsformerna användas och**
- **hur frivillighet som grund ska tillämpas**
- **samtidigt som skogar med höga skyddsvärden skyddas.**

Skog med höga naturvärden skyddas utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov

- För att bidra till att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas och för att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver över tid **tillgängliga resurser överensstämma med ambitionen i naturskyddet.**
- **Flera olika skyddsformer bör finnas** tillgängliga utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov. Inom det fjällnära området medges oftast inte avverkning.
- Regeringen avser att ta fram flera alternativ, som kvarstår över tid, för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, såsom ersättningsmark och **olika typer av formellt skydd, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer** så att dessa markägare får den ersättning de har rätt till och så att de naturvärden som finns i den svenska fjällvärlden bevaras.
- Frivillighet bör vara utgångspunkten för formellt skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skogen. Även frivilliga avsättningar bör uppmuntras.

Sveaskogsprogrammet

- Överföra sammanlagt **högst 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog** från Sveaskog till staten
- **Sveaskog ska i samarbete med Naturvårdsverket identifiera lämpliga arealer** som ersättningsmarker i huvudsak utanför det fjällnära området.
- Ersättningsmarkerna ska helt inriktas mot **enskilda markägare** av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom så kallade **allmanningsskogar och häradsallmänningar**.
- Ersättningsmarkerna ska ses som ett **erbjudande** och en **möjlighet** för den markägare som berörs.
- Möjligheterna till **trepartsbyten** bör kunna användas i de fall när så är möjligt och ändamålsenligt.

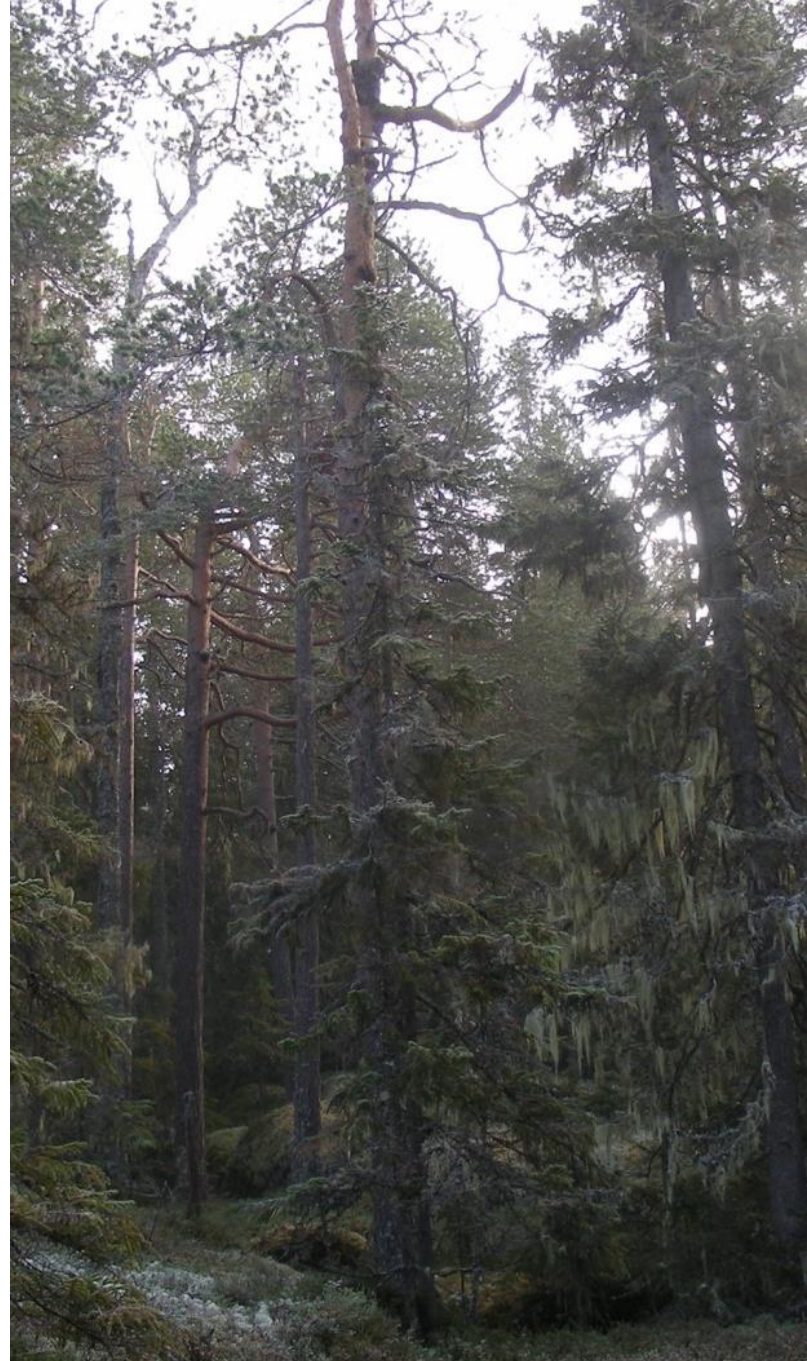
Kunskap om skogen och dess naturvärden

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistrering upphör

- Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper.
- Till skillnad från utredningen bedömer regeringen att Skogsstyrelsen överhuvudtaget inte bör inventera och registrera nyckelbiotoper.
 - kan leda till konsekvenser för enskilda
 - att inventering och registrering av nyckelbiotoper inte bedöms vara ett effektivt arbetssätt,
 - samt att det skapar konflikter som undergräver markägares förtroende för myndigheter.

Kunskap om skogen och dess naturvärden

- Finns ett fortsatt behov av att en myndighet gör sammanvägda bedömningar av naturvärden i myndighetens ärendehandläggning, t.ex. för att handlägga områdesskyddsärenden eller underrättelser om avverkning.
- Skogsstyrelsen kommer även fortsättningsvis behöva bedöma naturvärden i samband med fältbesök och inventeringar för att t.ex. kunna handlägga områdesskyddsärenden eller för att kunna bedöma om den hänsyn som avses tas vid en planerad avverkning är tillräcklig.
- Dessa bedömningar bör kunna göras utan att använda nyckelbiotopsbegreppet.
- Bör ske med en hög grad av transparens gentemot markägare.
- Ett statligt ansvar för att tillse att det finns geografisk information om naturvärden som bidrar till att identifiera objektiva förhållanden i naturen.

Befintliga uppgifter om skogen bör inte gallras

- Gallring av uppgifter i nyckelbiotopsregistret är inte förenlig med arkivlagens (1990:782) ändamål.
- Det finns inte heller skäl att göra avsteg från arkivlagen.
- De uppgifter som i dag finns i nyckelbiotopsregistret är av intresse för skogsägare, skogsbolag, myndigheter och allmänhet och har samlats in på skattebetalarnas bekostnad. Kunskapen bör därför fortsatt vara tillgänglig.

Kunskapsunderlag och stöd till markägare

- Inventeringen i skogen bör utvecklas genom nya moderna digitala fjärranalysmetoder som stöd till fältinventeringar. Dessa bör rikstäckande identifiera objektiva förhållanden i naturen som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål.
- Markägare har redan i dag god kunskap om sin skog. Ett statligt ansvar för att tillse att kunskapsunderlag i form av geografisk information om tillståndet i skogen och förekomst av naturvärden finns är fortsatt angeläget.
 - underlätta framtagande av skogsbruksplaner
 - planering av naturvårdsåtgärder
 - effektivare och mer transparenta beslut vid avverkningsanmälan.

Nya och utvidgade nationalparker

- Nationalparkerna har mycket stor betydelse för att bevara biologisk mångfald och för förutsättningar att bedriva friluftsliv och turism.
- Sveriges nationalparker har även stor ekonomisk betydelse för besöksnäringen och regional tillväxt och är turistattraktioner av internationell betydelse.
- Fler nationalparker behöver inrättas för att skydda värdefull natur och bidra till förbättrade förutsättningar för friluftsliv och landsbygdsutveckling över hela landet.

Nya och utvidgade nationalparker

- Takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka.
- Vid arbetet ska den lokala delaktigheten samt samverkan med kommuner, organisationer och lokalbefolkning särskilt beaktas.

Blå Jungfrun

Nya och utvidgade nationalparker

- Regeringen anser att intentionen bör vara att nationalparker bildas av **delar av Sveaskogs Förvaltnings AB:s ekoparker som har höga naturvärden och som är lämpliga för att gynna lokalsamhället och främja hållbar turism.**
- Det gäller ekoparkerna
 - **Böda** och **Hornsö** i Kalmar län,
 - **Halle- och Hunneberg** i Västra Götalands län och
 - **Hornslandet** i Gävleborgs län.
- Lokal delaktighet och samverkan är som alltid vid bildande av nationalparker viktigt.

Hornslandet

Böda

Mer ändamålsenliga biotopskyddsområden

- Den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet.

Biotopskyddsområde ska kunna inkludera flera olika biotoptyper.

Möjligt att inkludera omgivande mark och utvecklingsmark för ett långsiktigt och effektivt skydd och för att möjliggöra en god arrondering.

Hänsyn till kulturmiljövärden och sociala värden i form av områdets värde för friluftsliv och rekreation.

Avsevärt förbättra funktionaliteten i skyddsformen.

Öka markägares förståelse för biotopskyddsområdets avgränsning.

Mer ändamålsenliga biotopskyddsområden

- Regeringen avser därför att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet.
- Regeringen ser ett behov av att utreda möjligheten att biotopskyddsområden även ska kunna vara flexibla över tid och hurvida det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer.
- Naturvärden kan vara tillfälliga och i dag saknas det ändamålsenliga och tidsbegränsade alternativ som kan fungera som komplement framför allt till naturvårdsavtal, som också är tillfälliga.

En enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av väntansavtal

- Berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utforma riktlinjer för en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess (s.k. **väntansavtal**) där särskild hänsyn tas till markägarens situation.

Regeringen bedömer att väntansavtal bör kunna tillämpas på ett enhetligt, effektivt och standardiserat sätt, särskilt i de fall ett större område ska skyddas och det är många markägare involverade.

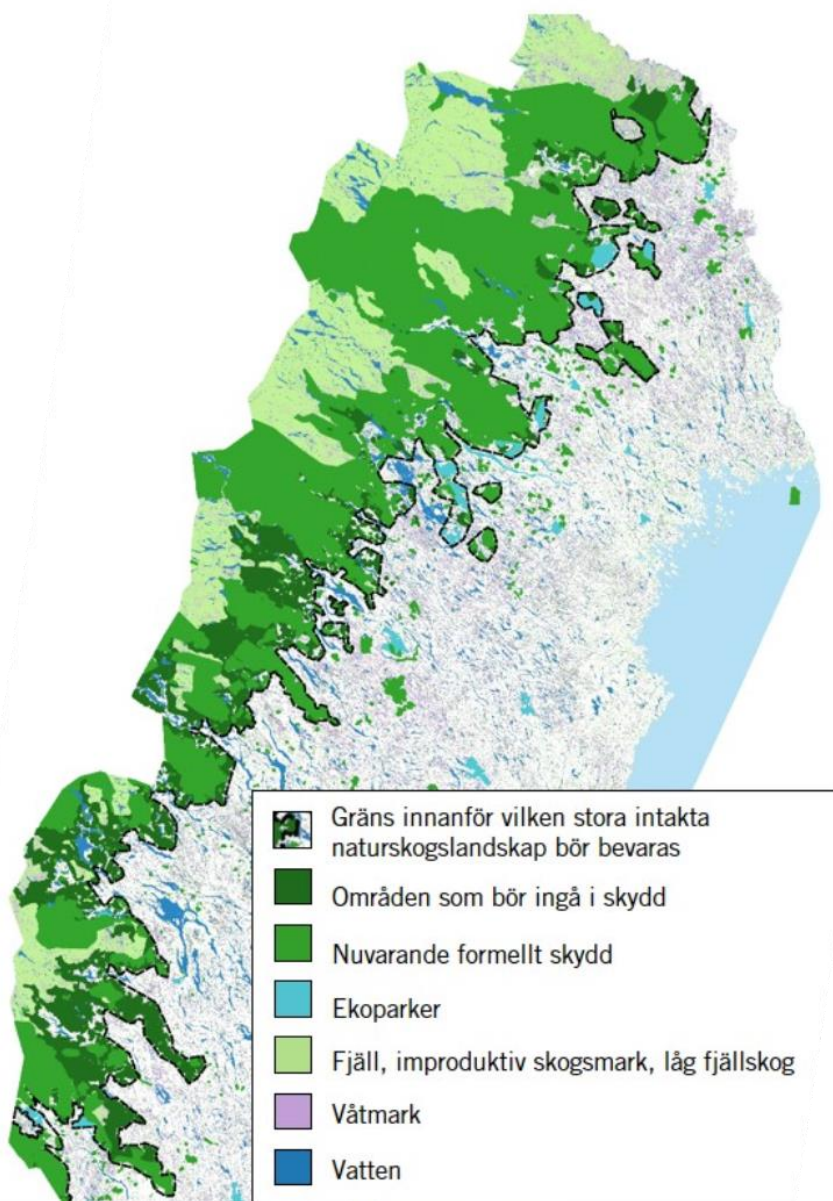
En enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av väntansavtal

- Det är ett ömsesidigt intresse för staten och markägare att processen med att bilda områdesskydd inte drar ut på tiden och hanteras skyndsamt.
- Regeringen avser därför att ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma riktlinjer för en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess, s.k. väntansavtal, där särskild hänsyn tas till markägarens situation.

Fjällnatureskogarna i Skogsutredningen

- Fjällnatureskogarna = Naturskogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog
- 500 000 – 525 000 hektar stora sammanhängande naturskogar i och i anslutning till den fjällnära gränsen föreslås skyddas.

Fjällnatureskogarna - sammanställning

Län	Areal ps (hektar)		
	<i>Ovan</i>	<i>Nedan</i>	<i>Totalt</i>
Norrbottens län	46 080	42 843	88 923
Västerbottens län	99 395	38 827	138 222
Jämtlands län	162 007	122 511	284 518
Dalarnas län	9 043	4 663	13 706
Totalt	316 526	208 843	525 369

		Arealer (hektar) produktiv skogsmark, uppdelad i kommun och markägare med mer än 5000 ha ps som ingår i inventerade områden med mycket höga naturvärden i och i direkt anslutning till fjällnära skog.										
			Enskilda	SFV	SCA	Sveaskog	Stora Enso AB	Vilhelmina övre allmännings-skog	Tärna-Stensele allmännings-skog	Holmen Skog	Billerud Korsnäs	Persson Invest
Ovan	Norrbottens län	Arjeplog	2 521	2 816	124	2 423						
		Arvidsjaur				453						
		Gällivare	829	6 683		3 518						
		Jokkmokk	1 071	1 436	203	1 940						
		Kiruna	5 502	3 691		5 599						
	Pajala	41			1 627							
	Västerbottens län	Dorotea	765	1 907	2 634							
		Sorsele	8 260	5 351		5 342						
		Storuman	11 902	8 983		496			7 739			
		Vilhelmina	12 863	8 734	451			10 512				
	Jämtlands län	Berg	7 828	1 230	5 245							
		Härjedalen	21 631	7 543	603	148	15 362			2 241	982	574
		Krokom	8 971	3 291	2 420							223
		Strömsund	11 417	6 040	14 144					3 207		1 110
	Dalarnas län	Åre	24 471	4 341		15					3 702	141
		Malung-Sälen	755				96				1 634	
	Älvdalen	1 528				894	159				2 627	
	Summa ovan fjällnära gräns			120 354	62 046	25 824	22 457	15 617	10 512	7 739	5 449	8 944
Nedan	Norrbottens län	Arjeplog	1 353	4 931	17	1 699						
		Arvidsjaur	484			3 669						
		Gällivare	650	419	764	7 713						
		Jokkmokk	461	3 494	29	1 663						
		Kiruna	6 906	1 989		1 786						
		Pajala	195			1 455						
	Västerbottens län	Dorotea	583	955	2 060							
		Sorsele	958	996	0	3 738						
		Storuman	4 260	591	0	2 413			6 540			
		Vilhelmina	3 482	4 548	281			5 570				
	Jämtlands län	Berg	2 412	515	7 379					65		
		Härjedalen	11 042	771	229	62	18 825			1 654	146	671
		Krokom	9 988	2 824	3 682							798
		Strömsund	2 606	2 371	17 229					6 401		
	Dalarnas län	Åre	12 696	4 443		1 457					1 882	4 091
		Malung-Sälen	121								312	
	Älvdalen	938				2 598	76				152	
	Summa nedan fjällnära gräns			59 136	28 846	31 668	28 254	18 901	5 570	6 540	8 120	2 492
Summa totalt			179 490	90 893	57 492	50 711	34 518	16 081	14 279	13 569	11 436	7 607

Fjällnatskogarna i Skogsutredningen

- Unika skogar i Västeuropa som bedöms ha synnerligen höga värden för bevarande av biologisk mångfald.
- Bevarandet bör i sin helhet kunna tillgodoräknas mot internationella åtaganden.
- Naturvärden framför allt knutna till intakt ekosystemmångfald på landskapsnivå.
- Över 7 300 markägare.
- Avverkning innebär fragmentering som förtar värdet av obrutet landskap med ekosystemmångfald.
- Liten betydelse för skogsnäringen
- Stor betydelse för renskötsel, friluftsliv och naturturism.

Fjällnatskogarna i Skogspropositionen

- Markägare ska **enkelt kunna ta initiativ** till formellt skydd av fjällnära skog
- Staten bör prioritera arbetet med att i **god samarbetsanda** med markägare skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.
- Även **frivilliga avsättningar** ska uppmuntras.
- **Områdesskydd** ovan gränsen för fjällnära skog kan möjliggöra ett **enklare förfarande** för markägare att få ersättning, som utifrån rådande förutsättningar i regel får sin ersättning efter **nekat avverkningstillstånd**.

Fjällnaturskogarna i Skogspropositionen

Formella skyddet av fjällnära skogarna
med höga naturvärden bör bygga på att

- **Flera olika skyddsformer** finns tillgängliga utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov.
- Regeringen avser att ta fram **flera alternativ**, som kvarstår över tid, för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog,
 - såsom **ersättningsmark** och
 - **olika typer av formellt skydd**, inklusive
 - mer **flexibla skydds- och ersättningsformer**
 - så att dessa markägare får den **ersättning de har rätt till** och därigenom **bevara naturvärden** som finns i den svenska fjällvärlden.

Fjällnaturskogarna i Skogspropositionen

- 140 000 hektar skyddsvärd produktiv skog på statlig mark, på **Statens fastighetsverks** och **Sveaskogs mark** ska få ett skydd.
 - Det bör därför genomföras så snart det är möjligt.
- Ett viktigt steg att
 - **bevara kända skogliga naturvärden** och
 - **höja trovärdigheten i statens naturvårdsarbete.**
- Sveaskogs marker kvarstår i bolagets ägo.
- Statens fastighetsverks innehav överförs till Naturvårdsverket.

Fjällnatskogarna i Skogspropositionen

- **Sveaskog** ges i uppdrag att avyttra totalt upp till **60 000 hektar produktiv skogsmark** för att kunna
 - användas som **ersättningsmark**
 - till **enskilda markägare** av skyddsvärd skog inklusive
 - **allmänningsskogar**
- De ca 80 000 hektar kända **frivilliga avsättningarna** som redan i dag finns på i huvudsak **bolagsmark** inom de stora sammanhängande naturskogarna utgör en **adekvat bevarandeform**.
- **Stort anslag** för skydd av skog i **budgetpropositionen för 2022** kan ge **möjlighet till skydd av fjällnatskogar**

Renskötsel och skogsbruk

- Det är mycket viktigt med en långsiktig hållbar samexistens mellan skogsbruk och rennäring.
- Både skogsbruket och renskötseln nyttjar skogsmarken och synen på hur skogen bör skötas skiljer sig ofta.
- Regeringen avser att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Sveaskog, Statens fastighetsverk och Sametinget utveckla och stötta tillämpning av alternativa brukningsmetoder i renskötselområdena.
- Motivet till det är att staten, via sitt skogsägande i Sveaskog och Statens fastighetsverk, ska agera som föregångare för ett hållbart skogsbruk.

NATUR
VÅRDS
VERKET

Skog med höga naturvärden skyddas utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov

- Sverige har skyddsvärda skogsnaturtyper i hela landet.
- Regeringen har en tydlig ambition att **skyddsvärda skogar inte ska avverkas** utan **bevaras** antingen genom **formellt skydd** eller genom **frivilliga avsättningar**.
- För att bidra till att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas och för att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver över tid **tillgängliga resurser överensstämma med ambitionen i naturskyddet**.
- **Flera olika skyddsformer bör finnas tillgängliga** utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov.

Nya och utvidgade nationalparker – Skogsutredningens förslag

- Delar av 4 av Sveaskogs ekoparker bör bli nationalpark (delvis)
- Översyn av långsiktiga nationalparksplanen (delvis)
- Översyn av regelverket för att gynna naturturism (många delförslag)
- Ändring av 28 b § jaktförordningen för att möjliggöra nya nationalparker i renskötselområdet (redan genomfört)
- Utredda om nationalpark bör kunna bildas
 - I kulturskapade miljöer
 - På mark som inte ägs av staten

